

Prijava Savetu za štampu

Podnosilac:

Milan Katić

urednik portala „Zabrežje“ i novinar

autor i priređivač publikacije „Kolekcija Perilo, hemičar Svetozar Varićak i arhitekta Miloš Somborski“

Predmet prijave: Ponašanje novinarke Marine Bulatović i lista *Politika* – objava dela mog teksta i reprodukcije fotografije bez saglasnosti, skraćivanje i promena naslova mog teksta, kršenje profesionalnih standarda.

1. Činjenični opis slučaja

Dana 13. 12. 2025. godine u listu *Politika* objavljen je tekst novinarke Marine Bulatović pod naslovom „Sudbina porodice Varićak“ (Prilog 1), u kojem je objavljena reprodukcija (sken) fotografije preuzete iz moje knjige „Kolekcija Perilo, hemičar Svetozar Varićak i arhitekta Miloš Somborski“, bez moje saglasnosti.

Prethodno sam, u direktnoj komunikaciji sa autorkom teksta, izričito uskratio saglasnost za korišćenje fotografija iz moje publikacije, jer se autorka bavi fikcijom i romanom (Prilog 2). Uprkos tome, reprodukcija iz mog izdanja je objavljena.

Napominjem da predmetna fotografija nije dostupna u javnim arhivima, digitalnim bazama niti drugim publikacijama, već isključivo u mojoj knjizi, što nesporno potvrđuje da je list *Politika* koristio reprodukciju iz mog izdanja bez saglasnosti.

2. Selektivno i nepošteno korišćenje izvora

Autorka teksta u članku lamentira nad sudbinom porodice Varićak i sugeriše da je ova tema u javnom prostoru marginalizovana ili zanemarena, dok istovremeno selektivno i bez navođenja izvora prenosi informacije iz moje knjige.

Pri tom prećutkuje ključne činjenice od javnog značaja predstavljene u knjizi koju je skenirala, uključujući:

- postojanje Udruženja „Perilo Zabrežje“, izdavača publikacije koje raspolaže zaostavštinom članova porodice Varićak,
- javne manifestacije i programske aktivnosti posvećene članovima porodice Varićak,
- činjenicu da je pomenuta knjiga objavljena uz institucionalnu podršku Ministarstva kulture Republike Srbije i predstavljena u godišnjaku Grada Beograda.

Takvim postupkom čitaocima je plasirana nepotpuna i iskrivljena slika stvarnosti, čime je narušeno načelo potpunog, istinitog i odgovornog informisanja javnosti.

3. Manipulacija mojim tekstom i povreda autorskog integriteta

Dana 21. 12. 2025. godine uputio sam redakciji *Politike* zahtev za ispravku povreda objavljivanjem moje reakcije pod naslovom „Senzacionalizam umesto činjenica“ (Prilozi 3 i 4).

Dana 27. 12. 2025. godine *Politika* je objavila moju reakciju pod izmenjenim naslovom „Nepotpune činjenice o porodici Varićak“ (Prilog 5).

Objavljeni tekst je skraćen i izmenjen, uključujući izostavljanje ključnih delova originalnog teksta, naročito onih koji se odnose na neovlašćeno korišćenje fotografije, čime je bitno promenjen smisao i argumentacija mog reagovanja. Uprkos izvršenim izmenama, tekst je objavljen pod mojim imenom, bez mog prethodnog uvida i saglasnosti za skraćivanje i izmene sadržaja.

Smatram da ovakvo postupanje predstavlja ozbiljnu povredu profesionalnih standarda, jer je moj tekst faktički redigovan na način koji menja njegovu suštinu, a potom objavljen pod mojim autorstvom.

4. Povrede Kodeksa novinara Srbije (KNS):

Član I stavovi 1 i 4

Član III stavovi 1, 4 i 6

Član IX stav 2

Zahtev:

Molim Savet za štampu da:

- razmotri ovaj slučaj i konstatuje povredu profesionalnih standarda;
- naloži objavljivanje potpune i ispravne reakcije, tj mog originalnog teksta, u skladu sa KNS;
- obavesti javnost i redakciju *Politike* o svojoj odluci;
- uputi preporuke za ispravno postupanje u budućim sličnim slučajevima.

Судбина породице Варићак

Да ли ће сведоци заједничког рада Алберта и Милеје Ајнштајн потпуно и у таму времена или ће постати део туристичке понуде Београда

ЗАБОРАВЉЕНИ

Марина Бујалић

Министарство културе Републике Србије најавило је велики јубилеј који се ближа: 18. децембра обележиће се 150 година од рођења српске научнице која је на свет дошла у Титогу, на Светог Николе 1875.

У сусрет овом значајном догађају држава Србија је откупила писма Милеје и Алберта Ајнштајна, а министар културе Никола Селакović је саопштио да ће у оквиру Државног архива Србије бити формиран лични фонд научнице Милеје Марии Ајнштајн. Окупили су 43 Албертова и десет Милејиних писама.

Та писма су изашла у јавност четири месеца пре него што је државна архива Србије објавила у каталогу „Ајнштајн писма“. Купи су писма која је првенствено написао син Ханс Ајнштајн јануара 1985. године, након што је Алберт претрпео инфаркт и умро. Писма су открили списак његовог оцка како су сви неки познати. Али када је Ханс покушао да објави ову претврку, Албертов „старији заставник“ изјавио је да су спискови забора-ву објављивања. Ово је било само један од многих догађаја, а утвара Албертов репутацију да заштити истину. Било је потребно више од три деценије да се спорова да јавност добије улаз у истину о њиховом животу и научном раду Милеје Марии и Алберта.

Светски призната научница Полин Гинон, Канађанка која живи у Немачкој, ауторкиња чланака Европске асоцијације за нуклеарна истраживања (CERN) у Женеви, знала је да Милеја Марии била је призната у истој мери као и Алберт. Она неуморно аргументирава њихов свет и истиче парадокс да је Милеја практично потпуно непозната у свету а, с друге стране, италијански физичар Едвардо Ресен сматра да је Милеја метафора за непотпуно и застрањује за ју Пјетрета.

Београдски сведок

Али у Београду постоји можда најважнији сведок заједничког рада Милеје и Алберта, сведок из прве руке, Сестар Вилијам Варићак.

Фото из архиве: Коллекција Ресен, архивира Сестар Вилијам Варићак и архивира Милеја Варићак (1918) САН

Широм света постоје бројни научници који заступају тезу о партнерском раду браћу Ајнштајн, међу њима је и амерички физичар Еван Харис Ловер, који је за часопис „Физика данас“ изнео тезу да су Милеја и Алберт радиле као тим: „Имамо заједничког године породике су Албертова и Милеја достигања, а његова физика тата је била испуњена смислом неједнакости. Када се њихов брак окончао, његова је физика постала кооперативна... Више није био предиспозицији асиметријски физичар, него је остао при истом.“ Ова сматра да је Милеја дала велики допринос физичкој истраживању да ће јој бити одо-прављени третман који је претрпела од Албертових физичара.

Сестар Вилијам Варићак

Фото из архиве: Коллекција Ресен, архивира Сестар Вилијам Варићак и архивира Милеја Варићак (1918) САН

Земља и трава: гробно место бр. 109, где почива Милеја Варићак на Лешу

Фото: М. Бујалић

Сестар Вилијам Варићак је рођен у Осијеку 1894. године, син Вилијама Варићака, српског и југословенског математичара, физичара и професора који је рођен у стивачкој српској породици у селу Шинца у Аустроугарској царству. Вилијам Варићак је поштовао да њава велика и био у контакту са њима: Милеја Марии Ајнштајн и Милутина Миланковић.

Када је Вилијамов син Сестар завршио матуру у Загребу, отпочео је студије земље на Политехници у Цириху, а Милеја и Алберт су му надали сабур. Касније, Сестар свеоци да је Милеја после њихових физичких обавеза допринео као и после поној Албертовим бележама. Приметио је, такође, да је њихов породици живот био срећан, мада су њени избори правилили њене моћи. Алберт, по тада неискусан са предавањима, имао је доста посла око њихових припрема, па му је Милеја, по свом обичају, и ту помагала.

Убрзо његовим студија, док је био „на стању и трансу“ код Милеје и Алберта, Сестаров отац Вилијам уве-лико је преселио у Загреб, истраживао и објављивао радове на тему теорије релативности и интегрисао се дописива-њем са Ајнштајновима. Сестар је, по вољеном казивању, помагао Милеји у њеним пословима како би она могла да се посвети науци.

После Ајнштајн биотрибу су до-водили у питање боравак студија Сестара код Ајнштајнових све док није објавио писмо од 14. маја 1913. го-дине у којем је написао: „Ваша мисао је Алберт написао његовом оцу Вилијаму. Ту му се захваливао на дивном сићу који ми је послао, а у истину је написао: „Ваша мисао је један врло радан човек и студије и уред је велики.“

Да је студент-политикан који је жи-вот код Ајнштајнових у периоду 1912-1914. године добро оживео, следеће Ми-

лејин научни рукописи који су део збирке Заставитице Алберта Ајнштајна на Хебреској универзитету у Јерусалиму. То су драгоцене материјални докази о њеној активној сарад-њи са супругом.

Сестар се у јулу 1918. у Загребу оженио Српкињом, професорком би-зологије Виласком Сомборски, са којом је 1920. добио ћерку Савку. Њена му је била професор шпанског језика у Београду.

Умро је Савка Варићак најпознати-јим Милејиним биографима физичару Ђорђу Крстићу, који је скоро 50 година истраживао Милејин и Албертов живот и рад, и др Радими Милетићем припремача сабур свога оца Свето-зара, који је урубањима радио о животу у Цириху код Ајнштајнових.

Доктор меније Сестар Варићак из Загреба се преселио у Србију 1928. ра-дио је Војно-техничком заводу у Кра-гујевцу, а након три године са се у Хрватску, где радио у Хебреској заво-ду „Обиљено“, истраживају хеми-ске отрове и могућности заштите од њих. Умро је у Београду на 38. година живота, од саркома на позн. 29. сеп-тембра 1932.

Ни имена, ни споменика

Савремен је ступао, на Новом гробу у Београду на парцели 2, гробно место бр. 31, али на његовом гробу није постојао никакав трог за Сестар ту почива. Ту информацију смо добили од др Вилете Обреновић, само-стаљног стручног сарадника и истори-чара уметности ЈКП „Гробнице уметности“.

Недалеко од Сестаровог гроба и него-ва супруга Виласка Варићак (рођена Сомборски), која је сахрањена на пар-цели 79, гробно место бр. 33, али ни на њеном гробу нема обележја.

Никола Харис Селакović сахрањен је 15. априла 1998. на гробљу Леша на

парцели 31 А, гробно место бр. 109. Синку Варићак је сахрањен Спиги-на Палиста, гробно место нема угра-дња и вероватно ће бити препознати пошто кећ је 28. година како нема угра-дња закупа и одржавања, а ни нисиона прана коришћења.

По сазнањима до којих смо дошли од Марии Маринковић Душић, стручног свештеника на постојаној управљања гробовима, место где почива Савка ни-је плаћено од 1999. Ту нема ни њеног ниса, ни споменика. Лоуче, некада давно се на том месту налазио само др-вени крст који је у нестурмену процао и који је затим сасио.

Намећу се питања да ли ће држава Србија обилити и обележити ова два гробна места и да ли ће њене куће на-иштраживања сведока заједничког рада Милеје и Алберта постати део тури-стичке понуде престонице или ће мо-ћи прегрести заборав и прелопити, присутни да заузек погледу у таку вре-мена. Да ли ћемо дозволити да син и унуку саваног српског математичара Вилијама Варићака, директног сестро-вог Милутина Миланковића, од свих професора Вилијама Варићака је имао највећи утицај на његов живот и на-учни пут.

И на крају, како је Новог гробног са-држених муз на отвореном који исто-ја од 1896. а следеће године обележа-ва 140 година постојања – савана о блиским односима породице Варићак и Марии и породице Варићак и Ми-ланковић требало би пренести бу-дућим генерацијама. Занимљиво је да се на Новом гробу од 2017. године ор-ганизују тематске обележја, па оста-је да се надали да ће у јулију на тура-бини представљати и чвеза историја Варићак.

„Ауторка романа у припреми „Срећна српска Нова година“

13 Nov 2025, 10:24

14 Nov 2025, 13:53 ☆ 😊 ↩ ⋮

...

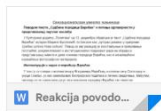
14 Nov 2025, 15:44 ☆

14 Nov 2025, 17:50 ☆

14 Nov 2025, 17:52 ☆

21 Dec 2025, 21:45 ☆ 😊 ↩ ⋮

3 attachment • Scanned by Gmail Add all to Drive

prilog 3

Поводом текста „Судбина породице Варићак“ и питања одговорности у представљању научног наслеђа

У Културном додатку „Политике“ од 13. децембра објављен је текст „Судбина породице Варићак“ ауторке Марине Булатовић, потписане као „ауторка романа у припреми *Срећна српска Нова година*“. Повод за ову реакцију је изостављање и прикривање постојећег, документованог и институционално подржаног рада на обради и представљању живота и дела чланова породице Варићак, као и неовлашћено коришћење фотографског материјала.

Институције и наука о породици Варићак

У тексту се говори о математичару Владимиру Варићку, његовом сину Светозару и унуци Смиљи, уз низ занимљивих биографских података и личних сведочења. Међутим, читаоцу се не саопштава да је заоставштина породице Варићак систематски обрађивана, истраживана и представљана у оквиру пројекта из области културног наслеђа, који је финансијски подржало Министарство културе Републике Србије.

Реч је о пројекту Удружења „Перило Забрежје“ из 2020. године, у оквиру којег је обрађена и представљена заоставштина породице Варићак, која се чува у Обреновцу. Као резултат тог рада објављена је и књига „Колекција Перило, хемичар Светозар Варићак и архитекта Милош Сомборски“, коју је у Годишњаку града Београда приказао покојни виши кустос Музеја града Београда Никола А. Црнобрња. Наведени подаци су од значаја за разумевање контекста у којем се данас говори о овој породици, али у објављеном тексту они у потпуности изостају.

Заоставштина Светозара Варићака у Колекцији „Перило“ обухвата дипломе, међу којима је и семестрална из периода његовог студирања и становања код Алберта и Милеве Ајнштајн у Цириху, где је боравио по очевом упућивању. Даље, колекцију чине уметнине, фотографије, документација, књиге, хемијски експонати и лични предмети, представљани кроз публикације, изложбе и сталну поставку Културног центра „Перило“ на Забрежју. Светозар Варићак био је професор агрокултурне хемије и биохемије на Шумарском факултету Свеучилишта у Загребу, уредник више стручних часописа и један од водећих актера у раним фазама развоја радија у Краљевини СХС. Бавио се проучавањем бојних отрова и заштитом од њих.

Одговорно представљање научног наслеђа

Посебан повод за реаговање представља неовлашћено објављивање фотографије Светозара Варићака, уз напомену да потиче из књиге и Колекције „Перило“, али без сагласности власника и без навођења аутора фотографије, чиме су прекршене основне одредбе Закона о ауторском и сродним правима, као и Кодекса новинара Србије. Ауторка текста се претходно обрађала са захтевом за коришћење фотографија, који је одбијен, о чему је била обавештена.

Проблем који се овим текстом отвара превазилази појединачни случај. Реч је о тенденцији да се научне и културно-историјске личности користе као грађа за литерарне или публицистичке наративе, без јасног разграничења документованог истраживања и ауторске интерпретације. Таква пракса доводи јавност у заблуду, нарочито када се прећуткује постојећи стручни и институционални рад. Један од најчешћих примера оваквог поступања у јавном простору јесте Никола Тесла. Бројни наводни цитати и „мудрости“ које му се приписују широко су распрострањени, иако их никада није изговорио, при чему се ауторска и медијска корист гради на сензационализму, а не на проверљивим биографским и научним чињеницама.

У времену у којем се положај науке и културног наслеђа у јавном простору маргинализује, одговорност медија је да пружи потпуну информацију, уз поштовање ауторства и рада институција које се тим наслеђем баве. Управо зато је важно реаговати када се ауторски и научни оквир занемарује.

дипл. мат. Милан Катић

Председник УО Удружења „Перило Забрежје“

и аутор књиге „Колекција Перило, хемичар Светозар Варићак и архитекта Милош Сомборски“

Обреновац, 19. 12. 2025.

Непотпуне чињенице о породици Варићак

У Културном додатку „Политике“ од 13. децембра објављен је текст „Судбина породице Варићак“ ауторке Марине Булатовић, потписане као „ауторка романа у припреми 'Срећна српска Нова година'“. Повод за ову реакцију је изостављање и прикривање постојећег, документованог и институционално подржаног рада на обради и представљању живота и дела чланова породице Варићак. У тексту се говори о математичару Владимиру Варићаку, његовом сину Светозару и унуци Смиљи, уз низ занимљивих биографских података и личних сведочења. Међутим, читаоцу се не саопштава да је заоставштина породице Варићак систематски обрађивана, истраживана и представљана у оквиру пројекта из области културног наслеђа, који је финансијски подржало Министарство културе Републике Србије.

Реч је о пројекту Удружења „Перило Забрежје“ из 2020. године, у оквиру којег је обрађена и представљена заоставштина

породице Варићак, која се чува у Обреновцу. Као резултат тог рада објављена је и књига „Колекција Перило, хемичар Светозар Варићак и архитекта Милош Сомборски“, коју је у „Годишњаку града Београда“ приказао покојни виши кустос Музеја града Београда Никола А. Црнобрња. Наведени подаци су од значаја за разумевање контекста у којем се данас говори о овој породици, али у објављеном тексту они у потпуности изостају.

Заоставштина Светозара Варићака у Колекцији „Перило“ обухвата дипломе, међу којима је и семестрална из периода његовог студирања и становања код Алберта и Милеве Ајнштајн у Цириху, где је боравио по очевом упућивању. Даље, колекцију чине уметнине, фотографије, документација, књиге, хемијски експонати и лични предмети, представљани кроз публикације, изложбе и сталну поставку Културног центра „Перило“ у Забрежју. Светозар Варићак био је професор агрокултурне хемије и биохемије на Шумарском факултету Свеучилишта у Загребу, уредник више стручних часописа и један од водећих актера у раним фазама развоја радија у Краљевини СХС. Бавио се проучавањем бојних отрова и заштитом од њих.

Дипл. мат. Милан Катић,
председник УО Удружења „Перило
Забрежје“ и аутор књиге „Колекција
Перило, хемичар Светозар Варићак
и архитекта Милош Сомборски“,
Обреновац

Приредила
Данијела Драгићевић Јанковић

